

Liikenne- ja viestintäministeriö

22.12.2016

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laajakaistatukilain muuttamisesta

LVM/1877/03/2016

Finnet-liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitussa asiassa. Lausunto edustaa Finnet-liiton sekä sen kaikkien manner-Suomessa toimivien jäsenyritysten kantaa:

Blue Lake Communications Oy, Eurajoen Puhelin Osuuskunta, FNE Finland Oy, Härkätien Puhelin Oy, Ikaalisten-Parkanon Puhelin Osakeyhtiö, JAPO, Kainuun Puhelin-osuuskunta, Kaisanet Oy, Karjaan Puhelin Oy, Kemiön Puhelin Oy, Laitilan Puhelin Osuuskunta, Lounea Oy, LPOnet Oy, Länsilinkki Oy, MPY Palvelut Oyj, Paraisten Puhelin Oy, Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy, Pohjois-Hämeen Puhelin Oy, Tampereen Puhelin Oy, Vakka-Suomen Puhelin Oy sekä Viria Oyj.

Yhteenveto

Finnet-liitto jäsenyrityksineen pitää hyvänä sitä, että Liikenne- ja Viestintäministeriö on kiinnittänyt huomiota kuituverkon saatavuuden parantamiseen. Finnet on jo Laajakaista kaikille –lain aikaisempien versioiden yhteydessä korostanut sitä, että kaikkein tärkeintä on tukea kuluttajia hankkimaan nopeita laajakaistayhteyksiä ja sitä varten olemme myös nostaneet esille kuluttajien verotuksellisen tukemisen keinot. Lisäksi julkisten palvelujen määrätietoinen siirtäminen digitaalisiksi lisää nopeiden yhteyksien kysyntää.

Finnetin mielestä Laajakaista kaikille –lain nyt lausuttavana olevan version vaikutukset vaativat tarkkaa arviointia ja niille olisi löydettävä ratkaisu ennen lain voimaantuloa:

- Lain muutos asettaa ne toimijat eriarvoiseen asemaan, jotka ovat rakentaneet lain ensimmäisten versioiden aikana aktiivisesti ja omalla riskillä. Eriarvoisuus ei kosketa ainoastaan verkkoyhtiöitä, vaan myös kuntia ja loppuasiakkaita.
- Määrärahat ovat riittämättömät, koska lain muutos tuo uusia alueita ja uusia rakentajia tuen piiriin ja ilman määrärahojen lisäystä kaikille hankkeille ei riitä rahoitusta tai sitten nämä jäljellä olevat määrärahat on suunnattava lain aikaisempien versioiden aikana rahoituspäätöksen saaneille hankkeille.
- Kuntien maksuosuus lisääntyy ja kaikki kunnat eivät pysty lisäämään kuntarahoituksen osuutta. Myös tuki-intensiteetin muutos on johtamassa siihen, että kunnat joutuvat eriarvoiseen asemaan
- Julkinen keskustelu lain ympärillä antaa kuluttajille harhaanjohtavan kuvan siitä, että tuki ratkaisee saatavuus ongelman maanlaajuisesti ja se voi hidastaa markkinaehtoisuuden kehittymistä ja jopa pysäyttää uusien hankkeiden suunnittelun. Pitää muistaa, että kuituverkon rakentaminen on aina muutaman vuoden projekti ja odotteluun ei ole enää varaa.

Yksityiskohtainen lausunto

Ohessa tarkemmat kannanotot edellä mainittuihin epäkohtiin.

Lain aikaisempien versioiden ja nyt esitetyn version aiheuttama eriarvoistaminen

Osa Finnet-liiton jäsenyhtiöistä on ollut aktiivisesti mukana Laajakaista kaikille – tukiohjelman ensimmäisen ja toisen lakiversion rakentamishankkeissa. Näissä hankkeissa tuen maksatus tapahtui lain alkuperäisessä versiossa (22.12.2009/1186) jälkikäteen erittäin tiukkojen tarkastusten jälkeen ja pahimmillaan vuosien päästä hankkeen valmistuttua. Tämä aiheutti sen, että verkon rakentaja joutui rahoittamaan itse koko hankkeen ennen tuen saamista. Tällaisten hankkeiden rahoitusriski ja myös rahoituksen kustannukset jäivät kokonaan yhtiön vastattavaksi. Lain muutetussa versiossa (5.11.2012/594) 50% tuesta myönnettiin hankkeen aloitusvaiheessa, kun tukipäätös on tehty ja se on helpottanut rahoitusriskiä, mutta ensimmäisen vaiheen ongelmat ovat edelleen olemassa.

Lain nykyversiossa tukikelpoisuus rajattiin kahden kilometrin päähän vakituisesta kiinteistöstä ja siitä eteenpäin loppurakentaminen rahoitettiin asiakasrahoituksella tai muulla rahoituksella. Myös samalla alueella olevat vapaa-ajan asunnot rajattiin tuen ulkopuolelle. Tämä myös on lisännyt rahoitusriskiä, koska tunnetusti kuituverkon käyttöönotto ja kytkeminen asiakkaille etenee hyvin eri tahtiin riippuen alueesta ja monilla alueilla erityisesti Järvi-Suomen alueella vapaa-ajan asuntojen merkitys on erittäin suuri. Monin paikoin asiakkaat ovat itse nykyisen lain mukaan saattaneet maksaa huomattaviakin liittymismaksuja, jotta ovat saaneet palvelut käyttöönsä. Samoin monet kunnat ovat joutuneet takaamaan ja ottamaan suurempia takausvastuita ja osalle kunnista näitä vastuita on myös jo langennut. Kuntien takauksien osalta ongelmaksi on muodostumassa myös tuki-intensiteetin kasvu yli sallittujen rajojen, jos takausvastuut luetaan täysimääräisesti julkiseksi tueksi.

Lain uudessa versiossa tuettu yhteys laskettaisiin aikaisemman kahden kilometrin sijaan 100 metriksi tai tontin osuudeksi, jos tämä on pienempi. Loppurahoitus edelleen kerätään kokonaan asiakkaalta tai sen rahoittaa verkkoyhtiö. Tämä tarkoittaa sitä, että ne yhtiöt ja asiakkaat, jotka ovat olleet nykyisen lain voimassa olon aikana aktiivisia tulevat maksamaan huomattavasti enemmän kuin myöhemmässä vaiheessa mukaan lähtevät yhtiöt ja asiakkaat. Puhutaan erittäin pääomavaltaisista investoinneista, joissa kyseinen eriarvoinen tilanne tarkoittaa jopa useita tuhansia euroja asiakasta kohden ja jopa useita miljoonia verkkoyhtiötä kohden. Yleensä pitäisi olla niin, että pioneeritoiminnasta palkitaan eikä rangaistaan, niin kuin nyt näyttää käyvän.

Ratkaisuksi Finnet-liitto esittää aikaisemmin rakennettujen verkkojen ottamista mukaan myöntämällä jo tehdyille hankkeille lisätukea joko lisäämällä määrärahoja tai varaamalla siihen erityinen määräraha. Ympärivuotisessa vapaa-ajan käytössä olevat ns. kakkosasunnot pitäisi hyväksyä tuen piiriin. Myös jälkirahoittaminen pitäisi ottaa mukaan työkaluvalikoimaan perustamalla laajakaistarakentamista varten erityinen investointirahasto.

Määrärahat ovat riittämättömät

Laajakaista kaikille –hankkeen jäljellä olevat määrärahat ovat riittämättömät, koska tukiehtojen lieventyessä, tuen piiriin kuuluvien alueiden lisääntyessä ja rakentamiskustannusten vähentyessä, mukaan tulee uusia halukkaita - rakentajia, kuntia ja maakuntia, jotka eivät ole olleet kiinnostuneita Laajakaista kaikille –lain ensimmäisten versioiden aikana rakentamaan. Tämä toteutuu, koska lakiehdotuksen tavoitteena on poistaa nykyinen rajoitus, jolla tukea voidaan myöntää vain niille alueille, joilla asuu vähemmän kuin 5,4 % Manner-Suomen väestöstä.

Ratkaisuksi Finnet-liitto esittää, että määrärahoja pitää lisätä tai sitten jäljellä olevat määrärahat pitää ensisijaisesti käyttää siten, että jo tehtyjä tukipäätöksiä avataan ja jaetaan ne jo tehdyille tai tekeillä oleville hankkeille.

Kuntien maksuosuus lisääntyy

Laajakaista kaikille –hankkeen rahoitus on tullut sekä valtiolta, kunnalta sekä verkko-yhtiöltä ja asiakkaalta. Uudessa laissa tukikelpoisuutta lisätään kahdella tavalla:

- rakentaminen voidaan ulottaa aikaisemman kahden kilometrin sijaan 100 metrin päähän ja
- tukikelpoisten alueiden määrää lisätään

Nämä molemmat johtavat siihen, että kuntien rahoitusosuus kasvaa ja monen kunnan taloudellinen kantokyky ei ole riittävä ottamaan kasvanutta rahoitusroolia ja se voi myös johtaa siihen, että tällaiset kunnat eivät lähde osallistumaan hankkeisiin. Toisaalta varakkaammat kunnat voivat hyötyä lain muutoksesta ja näyttääkin siltä, että kiinnostusta lain muutoksen tukemiseen onkin juuri sellaisissa kunnissa, joissa kunnalla olisi voimavaroja muutenkin olla tukemassa laajakaistan kehittymistä.

Ratkaisuksi tähän Finnet-liitto esittää, että edelleen pitäydyttäisiin kuitenkin harvaan asuttujen alueiden tukemisessa, jotka ovat lain aikaisempien versioiden osalta kuuluneet tuen piiriin. Samalla arvioitaisiin uudelleen kuntien maksuosuuksia ja siten kevennettäisiin niiden kuntien taakkaa, joissa rakentaminen on suhteessa kalliimpaa kuin muualla Suomessa, ja joissa asiakkaiden omarahoitusosuus nousee ilman tukea kohtuuttoman korkeaksi.

Julkinen keskustelu antaa väärän kuvan

Lain muutoksen ympärillä oleva julkisuus voi luoda asukkailla sellaisen kuvan, että Suomen laajakaistan saatavuus tulee nyt sitten kuntoon. Tukiehtojen laajentaminen ja tuen ulottaminen lähemmäs kotitalouksia luo väärin julkistettuna uusia odotuksia asiakkaille. Asiakkaat saattavat markkinaehtoisilla alueilla jäädä odottamaan liittymähintojen alentumista, jos luodaan sellainen vaikutelma, että nyt Laajakaista kaikille –lain mukaan tukea voidaan myöntää laajemmille alueille.

Pitää muistaa, että käytettävissä olevat 23 M€ riittävät 10-20000 talouden tarpeisiin. Suomessa tällä hetkellä on reilu miljoona omakotitaloa ilman kuituliittymää ja tarvitaan huomattavasti vaikuttavampia ratkaisuja asian kuntoon saattamiseksi.

Yhteenveto

Nyt esillä oleva lakimuutos on tarpeellinen, joskin muutokset olisi pitänyt tehdä jo kauan sitten ja ne pitäisi kohdistaa tasapuolisuuden vuoksi myös jo aikaisemmin tehtyihin hankkeisiin. Kuten edellä Finnet-liitto on todennut, niin lain muutoksen seurauk-

sena määrärahat tulevat olemaan riittämättömät ja mikäli aikaisempien hankkeiden luomia epäkohtia ei korjata, niin tulee Laajakaista kaikille –hanke jäämään historiaan yhtenä esimerkkinä huonosta hallinnosta, jossa on aiheutettu väärää odotuksia ja taloudellista vahinkoa alkuvaiheessa mukaan lähteneille sekä yrityksille, kunnille että asukkaille.

Finnet-liitto ehdottaakin, että viedään Laajakaista kaikille –hanke lausunnon edellä kuvatuilla toimenpiteillä päätökseen ja mikäli merkittäviä määrärahakorotuksia ei ole mahdollista tehdä, niin ryhdytään valmistelemaan seuraavia asiakokonaisuuksia:

- kuluttajien tukemista verotuksellisin keinoin laajakaistan hankintaan – tämä vielä takautuvasti, jolloin myös varhain mukaan lähteneet toimijat ovat tasavertaisessa asemassa
- Perustetaan kansallinen rahasto, joka tukeutuu joulukuun alussa EU:n komission ja Euroopan investointipankin julkistamaan verkkoinfrastruktuurirahastoon (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4351_en.htm). Rahastossa hyödynnetään myös Euroopan Strategisten investointien rahaston pääomia ja kerätään myös yksityisten infra- ja institutionaalisten sijoittajien pääomia. Rahastosta tuetaan uusia kuituinfrahankeita sekä jälleenrahoitetaan jo tehtyjä hankkeita joko kokonaan tai osittain. Suomen oman rahaston koko voisi olla esimerkiksi 500 M€, joka kotitalousvähennyksen kanssa riittäisi hyvin pitkälle markkinaehtoisen rakentamisen rinnalla.

Kunnioittavasti

FINNET-LIITTO RY

Jarmo Matilainen
toimitusjohtaja
0447228210